

Ботвін О.О.

**Ефективне використання
наочних засобів навчання при організації
навчально-пізнавальної діяльності
учнів молодших класів на уроках
англійської мови**

Полонська гімназія

Ботвін Оксана Олексіївна

**Ефективне використання наочних засобів навчання при
організації навчально-пізнавальної діяльності учнів
молодших класів на уроках англійської мови**

м. Полонне -2015

Ботвін О.О. Ефективне використання наочних засобів навчання при організації навчально-пізнавальної діяльності учнів молодших класів на уроках англійської мови.

Методичний посібник для вчителів початкової школи.-
Полонне, 2015.

Рецензенти:

- Яськова Л.М., вчитель англійської мови, спеціаліст вищої категорії.
- Гаврилюк М.М., керівник кафедри іноземних мов Полонської гімназії.
- Мельник І.О., вчитель англійської мови.

Метою даного методичного посібника є дослідження принципів ефективного використання наочних засобів навчання при організації навчально пізнавальної діяльності учнів молодших класів на уроках англійської мови. Результати дослідження можуть бути використанні в подальшому вивченні методики використання наочних засобів навчання та застосовані на практиці під час навчального процесу.

ВСТУП

Використання наочності в процесі навчання іноземної мови є однією з найбагатогранніших проблем методики. І хоча в останні десятиліття з'явилися спеціальні монографічні праці, присвячені засобам наочності, інтерес до навчальної наочності у наш час не тільки не слабшає, але навіть посилюється у зв'язку з бурхливим розвитком психолінгвістики.

Слід визнати, що на ХХІ ст. істотно розширилася сфера застосування наочності і ускладнився її інвентар. Програмоване навчання актуалізувало питання про співвідношення наочного і абстрактного в алгоритмізації процесів навчання. Великий інтерес у наш час виявляється до вивчення своєрідності наочності при створенні і використанні спеціальних картин звукового кіно. Активізувалося дослідження специфічних особливостей наочності в процесі навчання іноземної мови молодших школярів.

Метою даного методичного посібника є дослідження принципів ефективного використання наочних засобів навчання при організації навчально-пізнавальної діяльності учнів молодших класів на уроках англійської мови. Об'єктом дослідження стали методи використання наочних засобів при вивченні англійської мови.

Предметом дослідження є особливості використання наочних засобів на початковому етапі навчання іноземної мови.

При проведенні дослідження були використані наступні методи:

- 1) аналіз існуючої інформаційної бази по даній проблематиці (метод наукового аналізу);
- 2) узагальнення і синтез точок зору представлених в довідкових джерелах (метод наукового синтезу і узагальнення);
- 3) моделювання на основі отриманих даних та власного досвіду авторського бачення в розкритті поставленої проблематики (метод моделювання);
- 4) узагальнені наукові уявлення про використання наочності при вивченні англійської мови;
- 5) виділенні і систематизовані особливості використання наочних посібників на початковому етапі вивчення англійської мови;
- 6) проведена комплексна діагностика значення наочних засобів у процесі навчання.

Результати дослідження можуть бути використані в подальшому вивченні методики використання наочних засобів навчання та застосовані на практиці під час навчального процесу.

I. ЕТАПИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА ПОЧАТКОВОМУ РІВНІ.

1. Щоб полегшити процес навчання дитини іноземної мови, слід максимально наблизити його до процесу оволодіння рідною мовою. Можливість чути іноземне мовлення у молодших школярів украй обмежена. Здебільшого це час, відведений для занять. Отже протягом: заняття педагог повинен намагатися якомога більше розмовляти іноземною мовою, звівши вживання рідної мови до мінімуму, і в такий спосіб створювати для дітей мовленнєве середовище. Спочатку рідною мовою проводяться вступні бесіди, пояснюються елементарні граматичні завдання. повідомляються правила гри. Згодом, коли дитина розумітиме значення окремих слів та граматичних форм, процес спілкування з малюками бажано здійснювати переважно іноземною мовою.

2. На початку навчання педагог повинен дуже вдумливо поставитися до добору лексики в процесі спілкування з дітьми: вона має бути конкретною та максимально зрозумілою учням.

3. Здійснювати навчання слід не лише на заняттях, а й у позакласний час.

4. Успішність оволодіння іноземною мовою залежить від фонетичної правильності мови дитини. Тому важливо знати, коли дитині краще починати фонетичну будову нерідної мови. Досвід показує, що діти краще будуть засвоювати фонетику іноземної мови тоді, коли вони вже опанували правильну звукову вимову рідної мови. Темп та обсяг опанування цих навичок індивідуальні для кожної дитини. Але в цілому діти (за винятком тих, що мають якісь вади) навчаються чітко артикулювати усі звуки всі звуки рідної мови. Тому вік 6-7 років можна вважати оптимальним для опанування іноземної мови.

5. Вважається, що не варто проводити з учнями спеціальні фонетичні вправи на вимову звуків, яких немає у рідній мові. Діти краще їх засвоюють розучуючи слова з цими звуками. Тільки у тому разі, коли дитина протягом тривалого часу не може опанувати правильну звукову вимову, слід провести з нею індивідуальну роботу, запропонувавши певні фонетичні вправи. Здійснювати це слід у той самий спосіб, що і роботу над вимовою звуків рідної мови.

6. Подаючи на заняттях повний матеріал, бажано кожне нове слово пов'язувати з конкретним образом. Такий підхід зумовлений особливістю мислення молодших школярів: у малих дітей воно конкретне. Отже, на початковому етапі опанування мови діти засвоюють її переважно наочним шляхом, коли водночас і чують нове слово і спостерігають відповідний предмет, явище чи дію. Тому методика навчання молодших школярів лексики іноземної мови ґрунтується здебільшого на предметній чи картинній наочності. Завдяки цьому автоматично зникає, потреба в перекладі іноземної лексики що прискорює процес навчання, привчає дитину «мислити»

іноземною мовою, сприяє вільному та легкому засвоєнню нових слів. Крім того це дає можливість багато разів повторювати нову лексику, **ВВОДИТИ** її у власне мовлення (використовувати у відповідях на запитання, під час вивчення віршів, переказів, бесід або ігор).

Іноземну мову, як і рідну, дитина запам'ятовує у два способи: **прямим**-безпосереднім зіставленням значення та звучання слова з предметом (явищем, дією) реальної дійсності, що його цим словом названо, та **непрямим** — через здогадку про значення слів та словосполучень на основі базових знань. Причому в другий спосіб дитина оволодіває значно меншим обсягом лексики і процес цей триваліший. Вживання цих слів та зворотів розраховано не на заучування, а на розуміння їхніх значень після багаторазового повторення в однакових ситуаціях протягом кількох занять. Поступово дитина починає сприймати і розуміти їх не лише в контексті, а й поза ним, а потім і вживати в своєму мовленні (пасивна лексика поступово стає активною). Так, непрямим шляхом дитина засвоює привітання та накази вчителя пов'язані із заняттям чи грою.

Лексику іноземної мови можна поділити на групи залежно від ступеня її складності для запам'ятовування. Якщо діти знаходять схожість у звучанні між новими словами і вже відомими їм (у тому числі із словами рідної мови), вони легко їх засвоюють.

7. Отже, в ході вивчення іноземної лексики педагог має допомагати дітям знаходити зв'язок між новою та вже відомою лексикою.

8. Досвід показує, чим довше діти вивчають мову, тим краще вони запам'ятовують нову лексику. Отже, кількість нових слів, засвоєних учнями за одне заняття, з часом збільшується. Такий прогрес зумовлений тим, що в малят поступово збагачується словниковий запас і збільшується обсяг пам'яті. Тому на різних етапах навчання дітей іноземної мови треба використовувати дидактичний мовний матеріал різної складності, а кількість нових слів поступово збільшувати.

9. Не всі учні однаково легко запам'ятовують нову лексику. Тому нові слова і вирази слід повторювати протягом кількох занять і переходити до вивчення наступної теми лише тоді, коли більшість дітей вже засвоїла попередній матеріал.

Зазначимо, що дитина не відразу починає використовувати нові слова у своєму мовленні. Цьому передують кропітка робота педагога: введення іноземної мови у структуру словосполучень і речень, тобто ознайомлення дітей з граматичною будовою іноземної мови.

II. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ

2.1. КЛАСИФІКАЦІЯ НАОЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ.

Система наочних засобів навчання — це єдність взаємопов'язаних і взаємозумовлених засобів навчання, що займають своє чітко визначене місце у загальному цілому, розширюючи, доповнюючи чи конкретизуючи певні відомості про предмети і явища навколишньої дійсності. Вона виступає як дидактична умова інтенсифікації навчально-виховного, процесу сучасної школи.

Системи, наочних засобів навчання можуть бути трьох типів: первинна (поурочна), тематична і циклічна, що розрахована на чверть або навчальний рік.

Первинна (поурочна) система готується на один урок. Вона обумовлюється метою і завданням уроку, змістом і методикою його викладання.

Тематична система застосовується під час вивчення теми курсу предмету. На цю систему засобів, зокрема на встановлення належних зв'язків між її окремими компонентами впливають такі фактори, як характер і структура навчального матеріалу, його зміст тощо.

Циклічна система застосовується протягом чверті або року і вводиться у різні теми.

Ефективно працюватимуть три типи систем тільки тоді, коли будуть продумані мета і завдання, відбору, правильно поєднуюватимуться компоненти системи, чітко розроблятиметься методика опрацювання застосування наочних засобів.

Сучасна техніка і значна кількість аудіовізуальних посібників дають змогу створювати найрізноманітніші системи наочних засобів навчання. Але найоптимальніший варіант системи складає сам учитель з урахуванням не тільки оснащеності школи засобами, а й змісту і форми кожного уроку.

Зрозуміло, кожна форма наочного засобу навчання під час вивчення тієї чи іншої теми вимагає ретельного планування і застосування методичних прийомів, які б найкраще сприяли оволодінню знаннями, застосуванню системи

засобів навчання, а також конкретизації діяльності вчителя та учнів на її основі. Тому для успішної реалізації поставлених завдань учителям необхідно:

- 1) визначити мету і завдання навчання і виховання на даному уроці;
- 2) виявити особливості навчального матеріалу, який буде розкриватися на уроці і якими вміннями і навичками мають при цьому оволодіти учні;
- 3) на основі тематичної системи засобів навчання підготувати поурочну (первинну), чітко визначивши функціональну роль кожного з компонентів

системи наочності;

4) з'ясувати форми і методи роботи з кожним компонентом системи, які найбільшою мірою сприятимуть формуванню і виробленню в учнів відповідних знань, умінь і навичок;

5) продумати характер роботи вчителя і діяльності учнів за матеріалами системи засобів навчання, які сприятимуть найефективнішому засвоєнню теми не лише на даному уроці, а й на наступних уроках чи інших формах занять з даної теми під час виконання домашнього завдання.

Відомо, що наочні засоби застосовуються з різними дидактичними цілями: як засіб навчання, як методичний прийом, що підсилює пізнавальні можливості словесних методів, як зразок для осмислення задач майбутньої практичної роботи.

Наочні методи навчання тоді виконують функцію метода коли учні в процесі розгляду, спостереження і сприйняття предметів, об'єктів або процесів за допомогою органів чуттів одержують певну інформацію про них, осмислюють шляхом порівняння і знаходження загальних і відмінних ознак, і на цій основі формуються певні знання, потім при подальшій розумовій їхній переробці відтворюється засвоєне словом (розповіддю), показом і поясненням.

Наочні засоби навчання характеризуються тим, що в процесі їхнього застосування використовуються наочне приладдя з метою одержання нових знань. Так, джерелом знань при використанні наочних методів служить об'єднана визнаними дидактичними цілями система динамічних і статичних образів.

До наочних засобів навчання відносять:

1. Демонстраційні наочні посібники.
2. Технічні наочні посібники.

До демонстраційних наочних посібників відносять:

1. Натуральні об'єкти.
2. Ілюстрації.
3. Стінні картини.
4. Таблиці.
5. Малюнок вчителя на дошці.

До технічних наочних посібників відносять:

1. Кінопроектор
2. Кадропроектор.
3. Фільмоскоп.
4. Кодоскоп.
5. Магнітофон.
6. Мультимедійну систему.

Технічні наочні засоби мають ряд переваг у порівнянні з демонстраційними наочними засобами, тому їх застосування

використовується як метод навчання. Тривалість однієї частини навчального фільму 8-12 хв., а інформації при цьому дається в 3-5 разів більше в порівнянні з іншими методами. Тому застосування фільмів інтенсифікує навчальний процес. Демонстрація навчальних фільмів і діапозитивів виконує функції методу у тому випадку, якщо дотримуються відповідні вимоги: зміст фільмів повинен бути пов'язаний з темою і цілями уроку; до уроку фільм проглядається вчителем і робиться аналіз його змісту; заздалегідь складається завдання дня учнів. Після перегляду можна провести бесіду з запитаннями чи індивідуальний контроль знань.

2.2. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ.

Слід звернути увагу на те, що в основі навчання молодших школярів іноземної мови лежать певні дидактичні та методичні принципи. Одним із найважливіших, на мій погляд, є принцип наочності. У процесі навчання вищезазначений принцип реалізується частіше крізь використання наочних посібників.

Наочність навчання базується на особливостях розвитку мислення дітей. Визначну роль наочно-дійового та наочно-образного мислення дітей молодшого шкільного віку даний принцип ставить на одне з провідних місць в організації навчання. У цьому контексті значної актуальності набуває думка видатного педагога К.Ушинського про те, що, якщо вчити дитину будь-яких п'яти незнайомих слів, вона буде відчувати великі труднощі, але, якщо пов'язати з картинками двадцять таких слів, дитина швидко засвоїть їх.

Вважаю за доцільне вказати на те, що залежно від аналізаторів наочні посібники поділяються на зорові та слухові. Психологічна особливість та цінність чуттєво-наочної презентації лінгвістичного матеріалу полягає в тому, що вона мобілізує психічну активність дітей, викликає інтерес до занять з іноземної мови, переводить свідому увагу в після свідому, знижує втомлюваність, тренує творчу уяву, мобілізує волю, полегшує весь процес навчання тощо.

Коли дитина сприймає матеріал, слухає та спостерігає за тим, хто говорить цією мовою, вона набуває необхідних навичок та вмінь усного мовлення, що є основною метою навчання учнів на початковому етапі вивчення іноземної мови.

Завдяки використанню наочності створюються умови для кращого розуміння лінгвістичного матеріалу та його активного застосування. Наголосимо на тому, що картинна наочність займає провідне місце серед інших засобів зорової наочності у процесі навчання молодших школярів іноземної мови. Це пояснюється простотою виготовлення та легкістю включення в навчальний процес, можливістю використання найбільш доцільних засобів відображення ситуації, урахуванням конкретного навчального завдання з використанням зображувального матеріалу тощо.

Отже, доцільність використання наочності у процесі навчання дітей молодшого шкільного віку іноземної мови визнається всіма теоретиками та практиками, що досліджують дану проблему. Адже дитина набагато швидше засвоює іншомовну лексичну одиницю, якщо вона пов'язана з конкретним образом, дією. Яскраві, кольорові предмети, іграшки надовго залишаються в пам'яті дитини, бо в неї більш розвинена образна пам'ять, ніж словесно-логічна, що, в свою чергу, сприяє кращому запам'ятовуванню назв таких

предметів іноземною мовою.

Крім іграшок та предметів оточуючого середовища, як наочні посібники використовуються картинки, малюнки, альбоми, репродукції, макети, лото, діафільми, комп'ютерні програми тощо. Слід зазначити, що кожен вид названої наочності має певні позитивні сторони та недоліки. Практика навчання дітей молодшого шкільного віку іноземної (англійської) мови визначає предметні, сюжетні та тематичні картини як найбільш доступні та поширені наочні посібники. Але останнім часом, з розвитком сучасних освітніх технологій дуже часто у процесі навчання учнів іноземної мови використовуються комп'ютерні програми. Яких на сьогоднішній день є безліч, деякі з них представлені на малюнках:

Перший досвід використання таких програм у процесі навчання іноземної мови показав наявність у дітей стійкого інтересу до здійснення дій з комп'ютером, до вивчення іноземної мови. Навіть те, що дитина працює з англійською клавіатурою, з певними командами англійською мовою сприяє ефективному засвоєнню певного об'єму лексико-граматичних структур спеціального та побутового значення, значно підвищує мовленнєву активність дошкільників, їх мовленнєву культуру в цілому.

Також з метою активізації мовленнєвої діяльності дошкільників на заняттях з іноземної мови використовуються “живі картини”, тобто це безпосередньо діти, які відтворюють певну ситуацію відповідно до поставленого завдання. Частіше така робота проводиться у формі театралізованої гри. На запитання педагога відповідають лише діти, що є глядачами. Саме в даному виді роботи має місце зовнішня (ситуативна) наочність, при якій має місце показ мовленнєвої дії.

Крім зовнішньої наочності, існує ще внутрішня мовленнєва наочність, яку можна сполучати з предметною та іншими видами наочності, що

розкривають зміст конкретної лексичної одиниці або лексико-граматичної структури.

Навчання дітей молодшого шкільного віку іноземної (англійської) мови потребує максимального використання наочності. Але демонстрація завеликої кількості наочних посібників утомлює дитину, що може значно знизити ефективність опанування нею лінгвістичного матеріалу. Тому тільки використання різноманітних методичних прийомів навчання разом із використанням наочних посібників та чергування різних форм та видів роботи з дітьми призведе до формування мовленнєвої активності школярів.

На прикладі двох занять продемонструю вплив наочних посібників на підвищення рівня мовленнєвої активності дітей старшого дошкільного віку та їх інтересу до вивчення іноземної (англійської) мови загалом.

Приклад 1. Тема: “Кольори”. Підтема: “Команди”.

Рік навчання: перший.

Цілі заняття: ввести та організувати первинне тренування у вимовлянні нових лексичних одиниць за темою “Кольори”; тренувати дітей у правильній артикуляції нових лексичних одиниць; виховувати інтерес до вивчення іноземної мови.

Лінгвістичний матеріал: *red, yellow, green, blue.*

Дидактичний матеріал: наочний: велика палітра (з паперу та натуральна), пензель (натуральний), різнокольорові круги з паперу. Роздавальний матеріал: індивідуальні палітри з паперу, паперові різнокольорові круги.

Хід заняття: Вчитель вітає дітей. Діти вітають вчителя (тренування в промовлянні привітання: *How do you do? I am glad to see you!*).

Після привітання педагог проводить фонетичну зарядку, тренує в артикуляції звуків: [*r, g, b, d, l, i:*]. Далі розповідає дітям, що в нього є старий знайомий художник, який дуже любить малювати. Для нього малювання – це життя. Він малює фарбами, які роблять його самотнє життя веселішим. Але зараз художник у журбі, бо загубив свої найулюбленіші фарби жовтого, блакитного, червоного та зеленого кольорів. Без цих кольорів він уже не зможе оживити свої картини. Отже, учитель пропонує дітям допомогти своєму знайомому художникові знайти та повернути йому загублені фарби. Педагог показує дітям червону фарбу (паперовий червоний круг), називає колір англійською мовою (*red*). Далі організує хорове та індивідуальне промовляння цієї лексичної одиниці.

Після цього учитель прикріплює цю фарбу до себе на паперову палітру та пропонує дітям зробити те ж саме зі своїми фарбами та палітрами. За вищезазначеною схемою організовується введення та первинне тренування у промовлянні нових лексичних одиниць за темою “Кольори”. Далі педагог хвалить дітей за допомогу та добрі знання, бо раптом у групі з’являється натуральна палітра з пензлем. Педагог радіє разом з дітьми, бо тепер художник знову зможе малювати та дарувати всім гарні та яскраві картини.

У процесі промовляння учитель слідує за артикуляцією дітей та в разі необхідності вчасно вносить свої корективи. Потім вихователь пропонує дітям трохи розім’ятися.

Рухлива гра “Веселі м’ячики”: педагог кожній дитині прикріплює на одяг колір, назву якого діти вивчали. Обертає дітей на різнокольорові м’ячики та пропонує пограти. Дає команду “Jump!” – діти повинні стрибати. Після команди “Stop!” діти зупиняються. Тож діти уважно слухають правила гри та виконують команди вихователя. Педагог хвалить дітей за правильне та своєчасне виконання його команд, а також увагу.

Підбиття підсумків заняття.

Приклад 2. Тема: “Іграшки та тварини”. Підтема: “Рахунок”, “Будьмо ввічливими!”.

Рік навчання: перший.

Цілі заняття: організувати тренування у вимовлянні вже знайомих лексичних одиниць за темою “Іграшки та тварини”, “Рахунок” та вже знайомих граматичних структур: “Give me a...”, “Good-bye!”, “Yes”, “No”; увести та організувати первинне тренування у вимовлянні нових лексико-граматичних структур за темою “Будьмо ввічливими!”; розвивати фонематичний слух; виховувати інтерес до вивчення іноземної мови.

Лінгвістичний матеріал: Please! Thank you!

Дидактичний матеріал: наочний: м'які іграшки (кіт, собака, ведмідь, заєць, кінь, півень, птиця, поросся, риба, качення, курка та ін. – вже знайомі дітям). Роздавальний матеріал: індивідуальні “грошові” набори з паперу (для гри “Магазин іграшок”), маски kota та птахів (за кількістю дітей).

Хід заняття: Вчитель вітає дітей. Діти вітають вихователя (тренування в промовлянні привітання: *How do you do? I am glad to see you!*).

Після привітання вчитель проводить фонетичну зарядку, тренує в артикуляції звуків: [k, h, g, f, v, s, z]. Далі вчитель говорить, що сьогодні кожен з дітей матиме можливість отримати ту іграшку, яка йому найбільш подобається. Але для цього дітям потрібно завітати до спеціального магазину іграшок у якості покупців. Вчитель бере на себе роль продавця та зауважує на тому, що в цьому магазині і продавець, і покупці можуть розмовляти лише англійською мовою. Вчитель вказує на “вітрину” – розмаїття іграшок на будь-який смак та пропонує пригадати, як ці іграшки називаються англійською мовою (хорове та індивідуальне промовляння лексичних одиниць). Далі вчитель роздає штучні “гаманці” з “грошиками” та пояснює правила гри. Коли покупець заходить до магазину, перш за все він має привітатися із продавцем. Далі продавець запитує “*Would you like something to buy?*” (на пасивне сприйняття) – *Ви щось хочете купити?* Діти мають відповісти “*Yes*” – *Так*. Далі покупець повинен попросити ту іграшку, яка йому сподобалася “*Give me a cat, please!*” – *Дайте мені kota, будь ласка*. Вчитель звертає увагу дітей на ввічливі слова, які ті обов’язково повинні сказати. Потім продавець називає ціну іграшки “*It costs 3 coins*” (на пасивне сприйняття) – *Це коштує (наприклад) 3 копійки (монетки)*. Отже, покупець повинен розрахуватися із продавцем, полічивши свої гроші вголос. Зробивши покупки, покупець прощається із продавцем “*Good-bye!*”. Після пояснення правил починається гра, у процесі якої вчитель коригує індивідуально артикуляцію лексико-граматичних структур.

Після гри педагог пропонує пограти у гру “Вгадай, що в мене є!”. Для цього діти повинні сховати ті іграшки, які вони придбали в магазині, за свої спини. Вчитель підходить до кожної дитини та намагається вгадати, яку саме іграшку сховала дитина, називаючи її англійською мовою. У разі правильної здогадки дитина відповідає “*Yes*”. У разі хибної – “*No*”. Після пояснення правил починається гра.

Рухлива гра “Cat and birds”: вчитель пропонує обрати kota за допомогою вже знайомого римування. На kota одягається маска. Інші діти виконують роль птахів (маски птахів за кількістю дітей). За командою вихователя “*Cat, sleep!*” (*Kim, cnu!*) – кіт засинає (заплющує очі). У цей час птахам подається команда “*Birds, fly!*” (*Птахи, летіть!*). Діти, які виконують роль птахів, роблять рухи, нібито літають. За командою вихователя “*Cat, wake up!*” (*Kim, прокинься!*) – кіт “прокидається” та починає ловити птахів, які розлітаються в різні боки. Після чого підбиваються підсумки заняття.

Як бачимо з наведених прикладів занять, презентація нового

лінгвістичного матеріалу була цікаво організованою саме завдяки використанню яскравої наочності, а також тісному взаємозв'язку з попереднім лексико-граматичним матеріалом та мовленнєвими кліше, зміст яких діти як цілком розуміють, так і сприймають пасивно.

Отже, наочність у процесі навчання іноземних мов виступає початковим моментом, джерелом і основою придбання знань; є засобом навчання, що забезпечує оптимальне засвоєння навчального матеріалу і його закріплення в пам'яті; утворює фундамент розвитку творчої уяви і мислення; є критерієм достовірності набутих знань; містить підказки для розкриття законів мови при її чуттєво-наочному сприйнятті; є засобом розвитку мовної спостережливості в учнів і збільшення обсягу їх знань у процесі зіставлення рідної і іноземної мов; виявляється прийомом розвитку пам'яті шляхом її опори на різні органи відчуттів і вразливості; відповідає схильності учнів мислити формами, фарбами, звуками, відчуттями взагалі; сприяє навчанню усного і писемного мовлення відповідно до типових моделей мовленнєвих вчинків вербальних ситуацій; забезпечує зворотний зв'язок чуттєво-наочного враження, образу пам'яті і образу творчої уяви; привчає до пізнання світу, до утворення про нього уявлення; розвиває образне мовлення, яке викликає у школярів активність їх творчої уяви.

Таким чином, вважаю, що формування в дітей молодшого шкільного віку мовленнєвої активності на заняттях з англійської мови буде здійснюватися набагато ефективніше за умови максимального використання різноманітної наочності в тісному сполученні з різними формами, режимами, методами та прийомами навчання, стимулювання інтересу до вивчення іноземної мови в цілому. Причому сам зміст початкової освіти якнайширше відкриває широкі можливості для реалізації ідеї інтеграції в аспекті розвитку індивідуальності молодшого школяра під час вивчення іноземної мови. Це засобом реалізації цього підходу є урок побудований у руслі ідей інтенсивної методики і насамперед методичної системи активізації резервних можливостей учня й колективу. Йдеться про особистісну орієнтованість завдань, використання елементів змагань, прихованих форм контролю, функціональної музики, поєднання індивідуальної, фронтальної, хорової форм роботи учнів з їхньою діяльністю в парах, малих групах, командах, шеренгах, що рухаються, тощо.

Обов'язковим є використання яскравої наочності, почесне місце в якій посідає предметно-зображальна наочність, створена руками дітей конкретного учнівського колективу.

Заради внесення в навчальний процес духу пригод і загадковості типовою формою заняття є театралізована гра, якій підпорядковані всі заплановані завдання. Специфічними рисами цих завдань як структурних одиниць уроку в початковій школі є:

- 1) привабливість комунікативної перспективи як вихідного імпульсу

заохочення дітей процесом розв'язання цього завдання;

- 2) особистісна значущість для учнів з огляду на егоцентризм дітей молодшого шкільного віку;
- 3) інтегрований характер виконуваних дій, обумовлений поєднанням мовленнєвої діяльності дітей з різними видами практичної діяльності, характерними для їхнього віку: руховою, трудовою, ігровою, художньою, музичною, що сприяє тим самим, різним проявам індивідуальності дитини.

ВИСНОВОК

Таким чином, аналіз використання наочності в процесі навчання англійської мови на початковому етапі дозволяє зробити такі висновки:

1. Наочність, яка включає, окрім звичайної, мовну і вербально-ситуативну, є таким цілеспрямованим і спеціально організованим показом навчального матеріалу, який підказує учням закони іноземної мови, дозволяє творчо відкрити ці закони або переконатися в їх достовірності.
2. Способи реалізації принципу наочності відбивають поступовий перехід від надання можливостей використання операцій на конкретних предметах через “внутрішні операції”, які ґрунтуються на використанні малюнків, до операцій, основу яких становлять умовні символи і знаки.
3. Користуючись принципом наочності в навчальному процесі, можна утворювати зв'язки між відповідними предметами і словами або між діями з предметами. З розширенням бази, що бере участь у формуванні таких зв'язків, повнішим стає і ступінь реалізації принципу наочності.
4. Раціональне використання принципу наочності не приводить до виключення з процесу навчання слова (усного і писемного), а відводить йому відповідне місце в цьому процесі, а саме не допускає заміни словом предметів або явищ дійсності там, де це не рекомендується з психологічного або дидактичного погляду.
5. Наочність у процесі навчання іноземних мов виступає початковим моментом, джерелом і основою придбання знань; є засобом навчання, що забезпечує оптимальне засвоєння навчального матеріалу і його закріплення в пам'яті; утворює фундамент розвитку творчої уяви і мислення; є критерієм достовірності набутих знань; містить підказки для розкриття законів мови при її чуттєво-наочному сприйнятті; є засобом розвитку: мовної спостережливості в учнів і збільшення обсягу їх знань у процесі зіставлення рідної і іноземної мов; виявляється прийомом розвитку пам'яті шляхом її опори на різні органи відчуття і вразливість; відповідає схильності учнів мислити формами, фарбами, звуками, відчуттями взагалі, сприяє навчанню усного і писемного мовлення відповідно до типових моделей мовленнєвих вчинків вербальних ситуацій, забезпечує зворотний зв'язок чуттєво-наочного враження, образу пам'яті і образу творчої уяви, наочні образи якої, можуть репрезентувати закони мови.
6. Існують два шляхи створення наочних уявлень: а) через відчуття-сприйняття і б) за допомогою художнього мовлення.

7. У комунікаційних процесах сучасного суспільства зростає роль аудіовізуальних засобів на виході якої мають бути неадаптовані телефільми, радіопередачі, кінофільми.
8. Ряд граматичних особливостей розмовного мовлення дослідники ставлять в пряму залежність від спільного вживання вербальних і невербальних засобів спілкування. Лише аудіовізуальні засоби спроможні подати учням всю сукупність екстралінгвістичних чинників, яка зумовлює своєрідність іноземної мови і забезпечити ефективність відповідної системи вправ.

ДОДАТОК

План-конспект уроку для 4 класу за темою „Christmas”

Мета:

- розвиток навичок монологічного та діалогічного мовлення, логічного будування висловлювання на англійській мові, розвиток граматичних навичок (вживання дієслова „to be” в теперішньому та минулому часі).;
- розвивати творчу фантазію, пізнавальний інтерес, ініціативу в здійсненні мовленнєвої діяльності;
- розвивати міжпредметний зв'язок;
- виховувати почуття прекрасного, повагу до культури та традицій інших народів,
- розвивати вміння соціального спілкування.

Обладнання: географічні мапи Великобританії та Америки, роздатковий матеріал, картки, дзвоники, аудіо матеріали.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Teacher: Good morning, dear children! Glad to see you! Today we are going to have a contest. Last time we spoke a lot about holidays in Great Britain and in the USA. Today we'll speak about Christmas – a beautiful holiday which is loved by children and adults. All the tasks will be connected with Christmas. I hope you'll enjoy our English lesson. Please, be active, sociable and friendly to each other. Let's start!

II. Holidays in Britain. Активізація пізнавального інтересу. Фронтальна робота. Заповнити таблицю. Розвиток навичок аудіювання.

Holidays	Christmas	Mother`s Day	St. Valentine`s Day	New Year`s	Easter
N					

This day people usually visit their friends. There is a lot of dancing and eating. People bring a piece of coal for good luck.

People decorate trees with toys, send greeting cards and find presents in their stockings.

People send cards to people they love. They don` t write their names. Those who get them must guess who sent them.

All people eat chocolate eggs. Sometimes parents hide eggs in the house or in the garden and children look for them.

This day children help at home and give or send cards and presents. Mothers like this holiday.

Holidays in Britain

1-New Year

2-Christmas

3-St.Valentine

4-Easter

5-Mother's Day

Look at the picture and guess the theme of the holiday we'll speak about.

(На картині зображення різдвяної ялинки) (мал.1) You can see the fir-tree and there is a nice red star on it. Well, this is a traditional " Christmas Tree". There are a lot of symbols and things which are connected with this holiday. What are they? What events and symbols are associated with the Christmas celebration?

(Учні складають приклади, використовуючи слова на картці)

And who tells me what kind of holiday Christmas is.

Зразок відповідей:

P1: Christmas is a favorite and happy holiday for English children.

P2: Christmas is a religious holiday. On this day we celebrate the birth of Jesus Christ, who was very kind and loved children very much.

CHRISTMAS - DECEMBER, 25th

P3: I think Christmas is a family holiday.

III. Клас ділиться на 2 команди: “Snowflakes” и “Snowmen”.

T: *Children! I have prepared a surprise for you. Here is a magic box. Let's open it!*

Учні відкривають коробку і достають дзвоники із завданнями.

Обговорюють в групах інформацію, яка вже їм знайома з попередніх уроків. Далі групи обмінюються запитаннями і дають відповіді.

1. What do you know about Christmas?

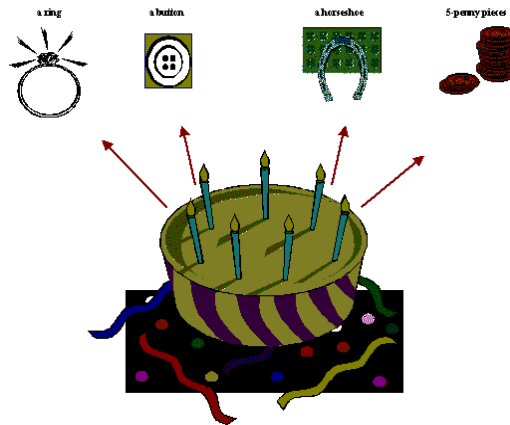
P1: The most popular holiday in Great Britain and America is Christmas. They celebrate Christmas on the 25th of December. There are a lot of traditions connected with Christmas. Every year the people of Norway give the city of London a present. It's a big Christmas tree and it stands in Trafalgar Square. Most families decorate their houses with a Christmas tree, buy gifts for the family and friends, write Christmas cards. In England almost every family receives more than 60 Christmas cards.

T: Очікування свята часом більш приємне, ніж само свято. Люди із задоволенням готують прикраси до Різдва . До свята можна нарядити не тільки традиційні ялинки та вінки, але й приготувати щось смачне.

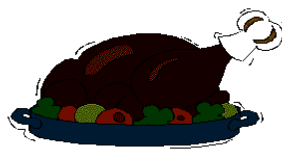
2. What traditional Christmas meals do you know?

P2: The traditional Christmas meals are roast turkey and Christmas pudding. In England people make Christmas pudding before Christmas. All the family stir the pudding and make a wish. It's a traditional meal which people cook for Christmas party. They think that if they all take part in mixing it, they will be happy. When the pudding is hot they put 5-penny pieces in it, and sometimes little silver charms- a horseshoe, a button and a ring. A horseshoe means a happiness and good luck, a button-wealth, a ring-marriage. “мал.2.

CHRISTMAS PUDDING

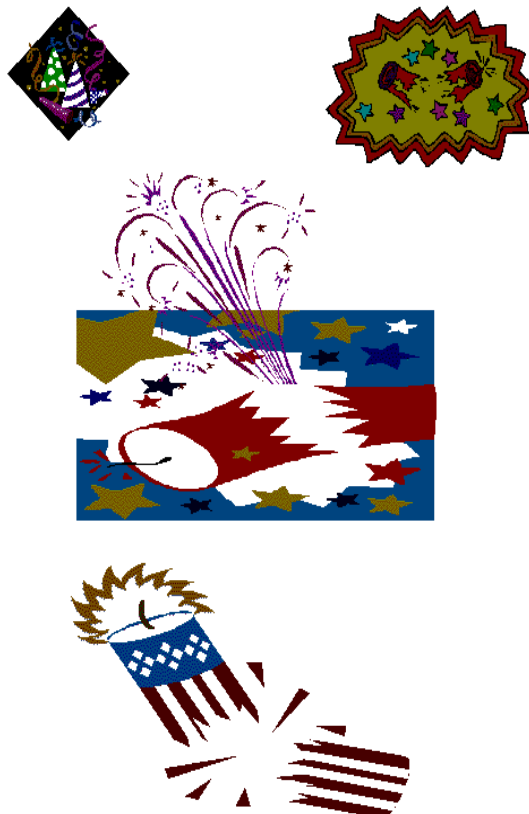
ROAST TURKEY

3. What do you know about holiday crackers?

P3: If there are children in the family people usually have Christmas crackers. Inside them there are many surprising things. (мал.3). When you pull them they make a bang, and you'll see a paper hat, a small toy or a piece of paper where the jokes or wishes are written on. Here are some jokes wishes:

CHRISTMAS CRACKERS

4. What do you remember about Christmas traditions in England?

Christmas Traditions in England

Виконання тесту в групах.

1. People send Christmas ... to greet each other.

Letters, cards,
faxes, presents.

2. They wish “... Christmas and Happy New Year!”

Funny, Brilliant,
Merry, Busy.

3. Father Christmas “comes” to every house through ...

the door, the window,
the chimney.

4. Father Christmas arrives from ...

the North Pole, Alaska,
Russia, Africa.

5. He brings ...

a snow girl, snow,
a New Year tree, presents.

6. He is wearing ...

a rain coat, jeans,
a suit, a fur coat.

7. He puts little presents ...

under children`s beds, into children`s shoes,
into children`s stockings, under their pillows.

IV. Виконання завдань.

TASK 1:

T: And now it`s time to have a contest. First I`d like you to guess riddles!

Group 1 “ Snowflakes”

They run upon the ground with upturned noses. (Skis)

You can't hear me, but you can see me all around. What am I? (*Snow*)

He comes at night

(or so they say!)

Then does his job

And goes away. Who is he? (*Santa Claus*)

By day it is white,

cold and not dry,

It falls from the sky. (*Snow*)

A little old woman with 12 children: some short, some long, some cold, some hot.
What is it? (*A year*)

It is decorated with lights, and toys, and tinsel, and it is in all the houses and in squares. (*Green Tree*)

It is a thing which is very dear to children at Christmas, as they find presents in it in the morning. (*Stocking*)

Group 2 “ Snowmen ”

What often falls but never hurt? (*Snow*)

What goes without moving from its place? (*A clock*)

Whether I am coming, or whether I am going, I sing a song when I'm blowing.
What am I? (*The wind*)

This is the season when morning are dark,

And birds do not sing

In the wood and the park.

This is the season When children ski

And Santa Claus Brings the Christmas tree.

What season is it? (*Winter*)

What man cannot live inside the house? (*Snowman*)

It is a thing which people hang on the door of the house or a flat. (*Wreath*)

7. It is a traditional meal which people cook for Christmas party. (*Pudding*)

TASK 2

T: Well done! I hope you can solve my puzzles as well. The task is to make up the sentences with the help of these words.

/owns/ /lcod /

(**keys:** *snow, cold*)

(Учні складають речення з даними словами).

TASK 3 Time for fun

T: It's time to play a little.

T: Now I want to see which of you is the best at finding a treasure. Get these secret messages and start your treasure hunt:

The 1st group: / It is in the classroom on the bookshelf. /

The 2nd group: / It is in the classroom behind the board. /

(Діти знаходять скарб - лист з завданням: "Guess what Santa Claus wishes boys and girls on Christmas Day. Snowflakes will help you to find the answer. " (мал.4)

I w i a M e s r h r y y o Ch u
! r i s a s m t

(**Keys: I wish you a Merry Christmas!**)

Виконання пісні „I wish you a Merry Christmas”.

TASK 4

T: Yesterday I received a letter from England. The English girl Mary described Christmas Day in her letter. But she has made some mistakes and left out the verb to be. Please, read the letter and correct the mistakes:

“ Today____ Christmas Day and my family and I _____ at home. It _____ Christmas Eve yesterday and we _____ in town shopping for presents. It_____ not cold yesterday but it _____ snowing outside. We _____ not cold because there _____ a big fir-tree in the living-room and we _____ all nice and warm. I like Christmas and I _____ very happy today!”

(**Keys: is, are, was, were, was, was, are, are, am**)

TASK 5

T: And now you see groups of words. In each group there is a word which does not go with others. Find this word, please!

Turkey, goose, pudding, nuts, oranges, pears, eggs.

Sleigh, Santa Claus, snowflake, winter, Christmas tree, butterfly.

Christmas pudding, turkey, cracker, tinsel, sleigh, wreath, Easter.

Tinsel, stocking, mistletoe, gift, sleigh, decorate, pumpkin.

(Keys: 1. Eggs 2. Butterfly 3. Easter 4. Pumpkin)

TASK 6

Малюнок 5

YES or NO?

December 22 is Christmas.

People decorate their houses.

It is a time to remember poor people.

Children write letters to Christopher Columbus.

People sing Christmas carols.

On Christmas Eve many people go to school.

Children hang up their shoes.

(**Keys:** 1 No, 2 Yes, 3 Yes, 4 No, 5 Yes, 6 No, 7 No.

TASK 7

З'єднати слова з відповідними малюнками. Скласти діалог з партнером про святкування Різдва.

Look at the pictures and we'll speak about.

Match:

1. Christmas tree
2. stocking
3. gift
4. Christmas card
5. Santa Claus

(**Keys:** 1c, 2a, 3d, 4b, 5e).

TASK 8

Correct the false information about how Christmas is celebrated in the world.

- ✓ Holly is an ever green plant with sharp-pointed leaves and white berries.
- ✓ Mistletoe is an evergreen plant with small leaves and red berries.
- ✓ On Christmas Eve there is a bunch of holly in every house. Under this bunch boys kiss girls.
- ✓ Father Christmas brings Christmas Trees to every house.
- ✓ Children put a candle on top of the Christmas Tree.
- ✓ A Jule Log is a piece of wood which people burn in the fireplace on the 26th of December.
- ✓ British children usually get their Christmas presents in their new gloves.
- ✓ The highlight of Christmas Dinner is a turkey with a coin inside it.

Find and correct mistakes.

- ✓ Holly is an ever green plant with sharp-pointed leaves and red berries.
- ✓ Mistletoe is an evergreen plant with small leaves and white berries.
- ✓ On Christmas Eve there is a bunch of mistletoe in every house. Under this bunch boys kiss girls.
- ✓ Father Christmas brings Christmas presents to every house.
- ✓ Children put a star on top of the Christmas Tree.
- ✓ A Yule Log is a piece of wood which people burn in the fireplace on the 25th of December.
- ✓ British children usually get their Christmas presents in their new stockings.
- ✓ The highlight of Christmas Dinner is a pudding with a coin inside it.

TASK 9

T: If you solve the rebuses you'll find what presents Santa Claus has in his

a)

b)

c)

d)

bag. (Малюнок б)

Keys: а) в слові cook забираємо літеру “с” , отримуємо слово books;

б) в слові boys забираємо букву “b”, отримуємо слово toys;

с) в слові clock забираємо перші дві літери “с” и “l”, в слові rings – букву “r”, отримуємо слово stockings;

д) в слові press забираємо перші дві літери “p” и “r”, отримуємо слово chess.

VI. Підведення підсумків. Оцінювання учнів.

Виконання пісні „Jingle Bells”

VII. Домашнє завдання. Скласти кросворд зі словами з теми „Різдво”.

Література

1. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. — К.: Рад. шк., 1983.
2. Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения: Общедидактический аспект. — М., 1977.
3. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: Монографія. — К.: Видавничий Дім “Слово”, 2004. — 113 с.
4. Коробов Е.Т. Активные методы обучения. — Днепропетровск : Изд-во Днепропетр. гос. ун-та, 1993.
5. Лернен И.Я. Дидактические основы методов обучения. — М., 1981.
6. Лернер И.Я. Проблемное обучение. — М.: Знание, 1974.
7. Манушин Э.А. Развитие информационных технологий в образовании. Аналитический доклад. — М.: ИИТО, 1997.
8. Машбиц Е.И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения. — М., 1989.
9. Набока Б.С. Інформаційно-технологічні нововведення і демократизація навчально-виховного процесу в школі. // Наукові записки. — Вип. XVII. — Кіровоград: РВГПЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 1999. — С.129—135.
10. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика. — М.: Филоматис, 2004. — 407 с.